

Crna Gora / Mali i Zi
Opština Ulcinj
Komuna e Ulqinit
Kabinet Predsjednika
Kabineti i Kryetarit

Crna Gora - Mali i Zi
Opština Ulcinj - Komuna e Ulqinit
17.12.2024
Kamijena - Franjeva
Original - Nyes Orig. Sipi. Numeri. Protokol - Osnovkur. Vrijed - Vrijed
02-040/24-598/1

Adresa: Bul. Skenderbega/Skenderbeu
85360 Ulcinj/Ulqin, Crna Gora/Mali i Zi
tel: +382 30 412 050
E-mail: kabinet@ul-gov.me

Nr./Br. 01-040/24-1873/2

Ulqin/Ulcinj, 17.12.2024.god. vit

KUVENDI I KOMUNËS SË ULQINIT-SKUPŠTINA OPŠTINE ULCINJ
Kryteres së Kuvendit / Predsjednici Skupštine

KËTU/OVDJE

E nderuara/Poštovana,

Në bazë të nenit 58 paragrafi 1 alinea 2 Ligjit për vetqeverisje lokale ("Fleta zyrtare e MZ", nr. 2/2018, 34/2019, 38/2020, 50/2022, 84/2022 – Vendimi i GjK MZ i 85/2022 – përmirësimi i Vendimit GjK MZ) dhe nenit 65 të Statutit të Komunës ("Fleta zyrtare e MZ – Regulloret komunale", nr. 48/2019 dhe 05/2024), në shtojcë ju dërgojmë Propozim Vendimin për dhënien e pëlqimit në Programin e punës dhe financiar për SHPK „ Mozhura „, 2025.

Raportuesi i këtij Vendimi në Kuvend do të jetë Sekretari për veprimtari komunale dhe banësore.

Plotësimi i materialit do bëhet nga sekretariati që e ka sjellë vendimin.

Na osnovu člana 58 stav 1 alinea 2 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list CG“, br. 2/2018, 34/2019, 38/2020, 50/2022, 84/2022 – Odluka US CG i 85/2022 – Ispravka Odluke US CG) 65 Statuta Opštine („Službeni list CG – Opštinski propisi“, br. 48/2019 i 5/2024), u prilogu Vam dostavljamo Predlog Odluke o davanju saglasnosti na Program rada i finansijski plan doo „ Mozhura „, za 2025. Izvjestilac ove odluke u Skupštini biće Sekretar za komunalne i stambene djelatnosti.

Dopuna materijala će biti od strane sekretarijata koji je donio odluku.

Me respekt/S poštovanjem,

Za Kryetari/Predsjednik
Genci Nimanbegu

CRNA GORA
MALI I ZI
OPŠTINA ULCINJ
KOMUNA E ULQINIT

Sekretarijat za komunalne i stambene djelatnosti
Sekretariati për veprimtari komunale dhe banesoree

Crna Gora - Mali i Zi
Opština Ulcinj - Komuna e Ulqinit

Prilaznik - Prilaznik	16.12.2024				
Org, ed	Nos, Org	Red, Numer	Prave, Pashkat	Vrijed, Vlera	
01-040/24-1873			1		

Br./ Nr: 06 – 082/24-1001/2

Ulcinj, 16.12.2024.g./v.

ZA: KABINET PREDSDJEDNIKA OPŠTINE ULCINJ

Poštovani,

U prilogu dostavljamo vam Odluke o davanju saglasnosti na Program rada i finansijski plan doo. "Možura" za 2025.godine, broj 3394/24 od 12.12.2024.godine. kao i tekst Program rada i finansijski plan doo. "Možura" za 2025.godinu, broj 3394/24 od 12.12.2024.godine.

Molimo Vas da, ukoliko ste saglasni sa tekstom istog Predloga, u skladu sa vašim ovlašćenjima dostavite Skupštini Opštine na razmatranje i odlučivanje.

Izvjestilac po predlogu odluke će biti sekretar ovog sekretarijata.

S'poštovanjem,

Obrađivač,
Jehona Čoba, samost. savjet. III
Za pravne poslove.

SEKRETAR
Leart Taipi dipl.prav.

Predlog

Na osnovnu člana 26,stav 1 i 2 i člana 29 stav 2,tačka 7.Zakona o komunalnim djelatnostima („Službeni list CG“,br.55/16,74/16,2/18,66/19,40/19 i 140/22),člana 38 stav 1 tačka 2 Zakona o lokalnoj samoupravi(„Službeni list CG“,BR.2/18,34/19, I 38/20),člana 58 stav 1 tačka 2 i 24 Statuta Opštine Ulcinj(„Sl.list Crne Gore-Opštinski propisi“ broj 48/19),Skupština opštine Ulcinj,na sjednici održanoj _____2024.godine,donijela je,

ODLUKU

**O davanju saglasnosti na Program rada i finansijski plan doo. „Možura“
za 2025. godinu.**

Član 1.

Daje se saglasnost na Program rada sa finansijskim planom za 2025.godinu Društva sa ograničenom odgovornošću „Možura“,broj 3394/24 od 12.12.2024.godine..

Član 2.

Ovaj zaključak stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore – Opštinski propisi“.

Broj: 02-

Ulcinj,

SKUPŠTINA OPŠTINE ULCINJ

PREDSJEDNICA,

Ivana Popović

OBRAZLOŽENJE

Pavni osnov za donošenje ove odluke o davanju saglasnosti sadržan je u odredbi člana 26 stav 1 tačka 3 i 4 Zakona o komunalnim djelatnostima („Službeni list CG“, br. 55/16, 74/16, 2/18, 66/19, 40/19 i 140/22) kojim je između ostalog propisano je da godišnji izvještaj o realizaciji programa rada sa bilansom stanja i uspjeha, vršilac komunalne djelatnosti dužan je da dostavi je da nadležnom organu jedinice lokalne samouprave najkasnije do 31. marta tekuće, za predhodnu godinu i da Skupština jedinice lokalne samouprave godišnji izvještaj iz stava 3 ovog člana usvaja najkasnije do 30. juna tekuće, za predhodnu godinu, dok je članom 29 stav 2 tačka 7 propisano da se ostvarivanje javnog interesa vrši donošenjem godišnjeg programa i usvajanjem godišnjeg izvještaja o obavljanju komunalnih djelatnosti u skladu sa članom 26 ovog zakona.

Članom 38 stav 1 tačka 23 Zakona o lokalnoj samoupravi („Sl. list CG.“ broj 2/18, 34/19 i 38/20) propisano je da Skupština razmatra i usvaja izvještaj o radu predsjednika opštine i radu organa i službi iz člana 69 ovog zakona, dok je članom 58. stav 1 tačka 2. i 24 Statuta opštine donosi propise i druge opšte akte i da razmatra izvještaj o radu javnih službi čiji je osnivač Opština.

Na osnovu navedenog predlaže se Skupštini da donese Odluku o davanju saglasnosti na Program rada i finansijski plan za 2025. godine. Društvo sa ograničenom odgovornošću „Možura“, broj 3394/24 od 12.12.2024. godine.

OBRAĐIVAČ

SEKRETARIJAT ZA KOMUNALNE I STAMBENE DJELATNOSTI

Broj: 3161/24

Datum: 22.11.2024. godine.

**Utvrđeni predlog Programa rada sa finansijskim planom „Možura“ d.o.o
Bar za 2025. godinu.**

Na XVII sjednici VI saziva Odbora direktora „Možura“ d.o.o Bar, održanoj 22.11.2024. godine, Odbor direktora je razmatrao dostavljeni predlog Programa rada sa finansijskim planom „Možura“ d.o.o Bar za 2025. godinu.

Članovi odbora direktora, nakon rasprave dali su saglasnost na predloženi Program rada Društva za 2025. godinu.

Shodno članu 17. Statuta „Možura“ d.o.o Bar, broj 1629/23 od 11.08.2023. godine, Odbor direktora Skupštini Društva dostavlja utvrđeni predlog Programa rada sa finansijskim planom „Možura“ d.o.o Bar za 2025. godinu.

Predsjednik odbora direktora
Savo Đurasić

**PROGRAM RADA
SA FINANSIJSKIM PLANOM
"MOŽURA" d.o.o. BAR
ZA 2025. GODINU**

Bar, novembar 2024. godine

S A D R Ź A J

I OSNOVE ZA IZRADU PLANA I PROGRAMA RADA	3
II UVOD I STRATEŠKI PRAVCI UPRAVLJANJA OTPADOM	3
III OPŠTI PODACI O DEPONIJU	6
IV PLAN BUDUĆIH PRAVACA RAZVOJA SANITARNE DEPONIJE MOŽURA	10
V OPERATIVNI PLAN RADA	16
VI OPERATIVNI PROGRAM POSLOVANJA ZA 2024. GODINU	18
VII RESURSI “MOŽURA” DOO – MATERIJALNO TEHNIČKA	20
OPREMLJENOST	
VIII FINANSIJSKI PLAN	22
IX PRAVCI BUDUĆIH DJELOVANJA - MISIJA, VIZIJA I CILJEVI	25
X ZAKLJUČAK	27

Prilog:

Odluka Skupštine Društva

Broj: /24**Datum:** 29.11.2024.godine

Na osnovu člana 16. Statuta “Možura” d.o.o Bar, broj 1629/23 od 11.08.2023. godine, Skupština društva je na XII sjednici, razmatrajući predlog Odbora direktora u “Možura” d.o.o Bar, dana 29.11.2024. godine, donijela sledeću

ODLUKU

Utvrđuje se kao konačan predlog godišnjeg Programa rada sa finansijskim planom za 2025. godinu, predložen i dostavljen od strane Odbora direktora u Društvu od 22.11.2024. godine.

Utvrđeni predlog godišnjeg Programa rada sa finansijskim planom za 2025. godinu, dostavlja se Skupštinama Opština Bar i Ulcinj na usvajanje.

Predsjednik Skupštine društva

I OSNOVE ZA IZRADU PLANA I PROGRAMA RADA

Program rada "Možura" DOO, predstavlja osnovni radni dokument za realizaciju aktivnosti preduzeća u 2025. godini.

Prilikom izrade plana rada, vodilo se računa o usklađenosti sa zakonskim normama i pozitivnim propisima o načinima uspješnog poslovanja preduzeća. Planom rada obuhvaćene su sve sfere djelovanja za narednu poslovnu godinu. Poseban akcenat je stavljen na realizaciju razvojnih projekata, koji za cilj imaju uspostavljanje osnova za bolje i uspješnije poslovanje u naredim godinama rada deponije, u skladu sa direktivama EU i zakonima o zaštiti životne sredine.

II UVOD I STRATEŠKI PRAVCI UPRAVLJANJA OTPADOM

Društvo "Možura" DOO Bar registrovano je u Centralnom Registru Privrednog Suda Crne Gore dana 04.11.2008. godine, pod brojem 5-0502603/005, sa poslednjom izmjenom od 21.08.2023. godine a osnovna djelatnost Društva je:

38.00 -sakupljanje, obrada i odlaganje otpada, ponovno iskorišćavanje otpadnih materijala

38.11 -sakupljanje bezopasnog otpada

38.12 -sakupljanje opasnog otpada

38.21 -prerada i odstranjivanje bezopasnog otpada

38.22 -prerada i odstranjivanje opasnog otpada

38.32 -reciklaža sortiranog otpada

39.00 -čišćenje životne sredine i druge aktivnosti u vezi sa upravljanjem otpadom.

Sanitarna deponija Možura je izgrađena potpuno u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i direktivom EU br. 99/31/EZ, 06/12EZ, 08/98EZ

Usvajanjem Zakona o upravljanju otpadom Sl. list CG", br. 34/2024 od 12.4.2024. godine, Crna Gora se opredjelila da poslove sakupljanja, privremenog skladištenja, prevoza, obrade i odlaganja organizuje uz poštovanje principa:

- **održivog razvoja**, kojim se obezbjeđuje efikasnije korišćenje resursa, smanjenje količine otpada i postupanje sa otpadom na način kojim se doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja;
- **blizine i regionalnog upravljanja otpadom**, radi obrade otpada što je moguće bliže mjestu nastajanja u skladu sa ekonomskom opravdanošću izbora lokacije, dok se regionalno upravljanje otpadom obezbjeđuje razvojem i primjenom regionalnih strateških planova zasnovanih na nacionalnoj politici;
- **predostrožnosti**, odnosno preventivnog djelovanja, preduzimanjem mjera za sprečavanje negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi i u slučaju nepostojanja naučnih i stručnih podataka;

- **"zagađivač plaća"**, prema kojem proizvođač otpada snosi troškove upravljanja otpadom i preventivnog djelovanja i troškove sanacionih mjera, zbog negativnih uticaja na životnu sredinu i zdravlje ljudi;
- **hijerarhije**, kojom se obezbjeđuje poštovanje redoslijeda prioriteta u sprečavanju nastanka otpada i upravljanju otpadom i to:
 - sprečavanje;
 - priprema za ponovnu upotrebu;
 - recikliranje;
 - drugi načini prerade, i
 - zbrinjavanje otpada.

- **odvojenog sakupljanja otpada i zabrane miješanja sa drugim otpadom ili drugim materijalima** kada je to neophodno radi usaglašavanja sa ciljevima i principima ovog zakona i hijerarhije otpada, kao i radi olakšavanja i unaprjeđenja pripreme za ponovnu upotrebu, recikliranje ili druge postupke prerade;

- da otpad ili materije dobijene od njega ne predstavljaju veći potencijal opasnosti u slučaju recikliranja od uporedivih primarnih sirovina ili proizvoda od primarnih sirovina

- **proširene odgovornosti proizvođača** prema kojoj svako fizičko ili pravno lice koje profesionalno razvija, proizvodi, prerađuje, obrađuje, prodaje ili uvozi proizvode snosi odgovornost za upravljanje otpadom koji preostaje nakon upotrebe tih proizvoda, kao i finansijsku odgovornost za te aktivnosti.

- **Proizvođač koji stavlja na tržište Crne Gore električnu i elektronsku opremu, vozila, baterije i akumulatora, gume, ambalažu, plastične proizvode za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat koji sadrži plastiku, dužan je da uspostavi program proširene odgovornosti proizvođača i obezbijedi:**

-odvojeno sakupljanje otpada koji nastaje od tih proizvoda kao komunalni otpad i koji je sakupljen od strane lica koja su upisana u registar sakupljača komunalnog otpada;

-odvojeno sakupljanje otpada koji nastaje od tih proizvoda kao komunalni otpad koji nije komunalni otpad iz domaćinstva ili kao otpad koji nije komunalni otpad;

-obradu sakupljenog otpada koji nastaje od navedenih proizvoda;

-ispunjavanje ciljeva odvojenog sakupljanja, pripreme za ponovnu upotrebu, recikliranja ili druge postupke prerade otpada koji nastaje iz proizvoda navedenim sistemom proširene odgovornosti.

- **Proizvođač proizvoda koji spadaju pod sistem proširene odgovornosti, dužan je da sprovodi obaveze iz programa proširene odgovornosti na način da:**

-samostalno organizuje sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada;

-sa drugim proizvođačem organizuje kolektivni organizovani sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada preko posebnog privrednog društva;

-se uključi u osnovani kolektivni organizovani sistem preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada u skladu sa zakonom i zaključi ugovor sa upravljačem kolektivnog organizovanog sistema

Otpad se odnosi na „svaku materiju ili predmet koju je imalac odbacio, namjerava da odbaci ili je dužan da odbaci u skladu sa zakonom“.

Vrste otpada su:

- Komunalni otpad – otpad koji nastaje u domaćinstvima (kućni otpad), kao i otpad koji nastaje obavljanjem određenih djelatnosti i koji je, po svojoj prirodi i sastavu, sličan otpadu iz domaćinstava
- Komercijalni otpad – otpad koji nastaje u privrednim subjektima, ustanovama i drugim organizacijama, koji se u potpunosti ili djelimicno bave trgovinom, uslužnim djelatnostima, kancelarijskim poslovima, sportom, rekreacijom ili razonodom, ne uključujući otpad iz domaćinstava
- Industrijski otpad – otpad koji nastaje u bilo kom industrijskom objektu, kao i na lokacijama na kojima se nalaze, i koji se po svom sastavu i karakteristikama razlikuje od komunalnog otpada.

Zavisno o svojstvima otpada, otpad se može podijeliti na:

- *Opasni* – svaki otpad koji sadrži materije, koje imaju neko od sljedećih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, nadražljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, mutagenost itd...
- *Neopasni* – otpad koji nema neko od svojstava opasnog otpada
- *Inertni otpad* – je neopasni otpad, koji ne podliježe značajnijim fizičkim, hemijskim ili biološkim promjenama. Inertni otpad nije topljiv, goriv ni na druge načine reaktivan niti biorazgradljiv.

Upravljanje otpadom vrši se odvojenim prikupljanjem papira, metala, plastike i stakla i to na način da se:

- *do 2030. godine pripremi za ponovnu upotrebu i recikliranje otpadnih materijala, kao što su papir, metal, plastika i staklo, iz domaćinstva i drugih izvora u kojima su tokovi otpada slični sa tokovima otpada iz domaćinstva, najmanje 50% ukupne mase sakupljenog otpada;*
- *do 2030. godine pripremi za ponovnu upotrebu, recikliranje i druge načine materijalne prerade, uključujući postupke popunjavanja kojima se otpad koristi kao zamjena za druge materijale, neopasnog građevinskog otpada, isključujući materijal iz prirode utvrđen brojem 17 05 04 na listi otpada, najmanje 70% mase sakupljenog otpada.*

Shodno članu 84 Zakona o upravljanju otpadom, od ukupne količine proizvedenog komunalnog otpada, količina odloženog obrađenog komunalnog otpada mora se smanjiti na 10% ili manje, do 2040. godine.

Državni plan upravljanja otpadom je osnovni dokument, kojim se određuju dugoročni ciljevi upravljanja otpadom i utvrđuju uslovi za racionalno i održivo upravljanje otpadom u Crnoj Gori. Njime je dat prikaz postojećeg stanja upravljanja otpadom. Planom su sadržane mjere, koje treba preduzeti da bi se obezbjedili najbolji uslovi za pripremu otpada za ponovnu upotrebu, recikliranje i zbrinjavanje, na način prihvatljiv za zaštitu životne sredine i zdravlje ljudi.

Crna Gora je podijeljena na jedinice lokalne samouprave, odnosno na opštine. Regionalna podjela zemlje predstavljena je u Prostornom planu Crne Gore do 2040. godine (iz 2023. godine) na regionalne centre za upravljanje otpadom. Državnim planom upravljanja otpadom 2023-2028.godine, kao i Prostornim planom Crne Gore do 2040. godine Bar je predviđen kao centar primorskog regiona.

III OPŠTI PODACI O DEPONIJU

Odluku o Izradi Urbanističkog projekta "Međuopštinska sanitarna deponija Možura" broj 030-119, od 08.07.2005. godine, donijela je Skupština opštine Bar na sjednici održanoj 08.07.2005. godine, a pravni osnov za donošenje ove odluke je sadržan u članu 31. Zakona o planiranju i uređenju prostora („Sl.list RCG,, br. 28/05).

Cilj izrade Urbanističkog projekta bio je da u skladu sa Strateškim master planom na državnom nivou, iskazanim investicionim interesom i razvojnim programima opštine Bar, (a koji su sagledani kroz Studiju izvodljivosti za izgradnju i rad regionalne sanitarne deponije "Možura") razradi predmetnu lokaciju i stvori planski osnov za dalju realizaciju planiranih sadržaja.

Granica zahvata sanitarne deponije definisana je Odlukom o izradi urbanističkog projekta i Programskim zadatkom. Zahvat čini dio kat.parcele br. 2416/1 KO Kunje. Površina kat. parcele je cca 22.5 ha i obuhvaćena je Urbanističkim projektom "Međuopštinska sanitarna deponija Možura". Skupština opštine Bar je na XX sjednici održanoj 29.01.2010. godine usvojila Urbanistički projekat "Međuopštinska sanitarna deponija Možura". Odluka o donošenju urbanističkog projekta objavljena je u "Sl. listu CG - opštinski propisi", br. 6/10, od 8.2.2010. godine.

Osnovna namjena sanitarne deponije je pravilno zbrinjavanje komunalnog otpada, koji se proizvede na teritorijama opština Bar i Ulcinj. U okviru dugoročnog rješavanja pitanja odlaganja komunalnog otpada, lokacija Možura odabrana je kao najbolje rješenje za izgradnju međuopštinske sanitarne deponije.

Sanitarna deponija Možura je izgrađena potpuno u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i direktivom EU br. 99/31/EZ, 06/12EZ, 08/98EZ. Tehnologija rada je metoda konačnog zbrinjavanja komunalnog otpada, u kojoj se komunalni otpad kontrolisano odlaže na prethodno tehnički i tehnološki pripremljen teren izolovan multibarijernom zaštitom.

Lokacija deponije se nalazi naspram zaliva Hladna uvala, na teritoriji opštine Bar, ispred ulaska u tunel Belveder, koji je granica između Opština Bar i Ulcinj. Prirodni pejzaž čini kategorija tzv. gariga, na nadmorskoj visini od 245-295 mnv, koje još uvek egzistiraju na neizgrađenom dijelu, oko jaruga i brežuljaka. Deponija je izgrađena na padini brda, u blizini puta Bar – Ulcinj, okrenutoj moru. Lokacija se nalazi na neravnom terenu krečnjačkog sastava. Od magistralnog puta prema lokaciji, vodi asfaltirani prilazni put u dužini od oko 2 km. U zoni lokacije i njenoj blizini nema područja koja su zaštićena ,kada su u pitanju prirodna i kulturna dobra. Zbog konfiguracije terena u zoni oko lokacije deponije, na rastojanju od oko 850 m nema stambenih i poslovnih objekata. Lokacija je od mora udaljena oko 1.500 m vazdušne linije.

Shodno potrebama i planu aktivnosti predviđenih za izgradnju i rad same deponije Možura, predsjednici Opština Bar i Ulcinj su dana 31.10.2008. godine potpisali Ugovor o osnivanju društva “Možura” DOO, za upravljanje regionalnom sanitarnom deponijom Možura.

Društvo je tokom 2023. godine, iz sopstvenih sredstava otkupilo zemljište površine 44.430m², koje se naslanja na postojeću deponiju a koje će biti iskorišteno za potrebe širenja kapaciteta deponije i realizaciju novih djelatnosti sa ciljem boljeg tretmana otpada koji se dopremni na Možuru.

Učešće Opštine Bar u preduzeću “Možura” DOO je 65% , dok Opština Ulcinj ima 35% udjela. Procenat učešća je određen na osnovu pokazatelja o količini komunalnog otpada iz ove dvije opštine i lokacije same deponije.

Slika 1: Deponija Možura

Izgrađeno je tijelo deponije koje se sastoji od 4 odvojene i samostalne tehnološke kasete (kade).

Dimenzije tijela deponije su 305 x 165 m. Maksimalna visina je 25,0m.

Ukupni projektovani kapacitet deponije je **1.056.036,21m³**.

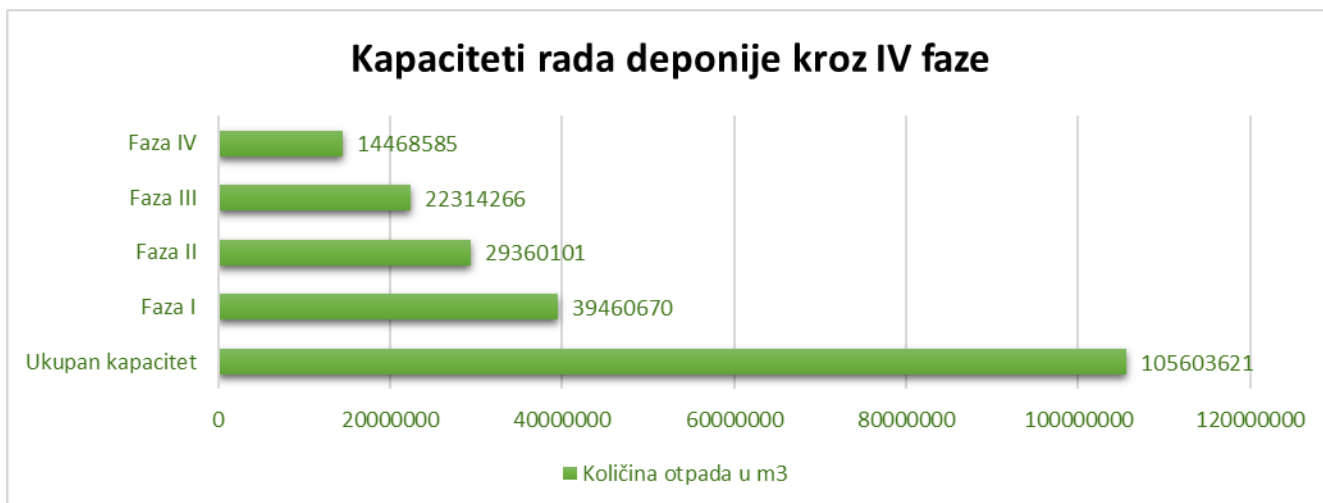
Navedeni kapacitet na deponiji se sastoji iz četiri faze rada deponije:

I faza 394.606,70m³;

II faza 293.601,01m³;

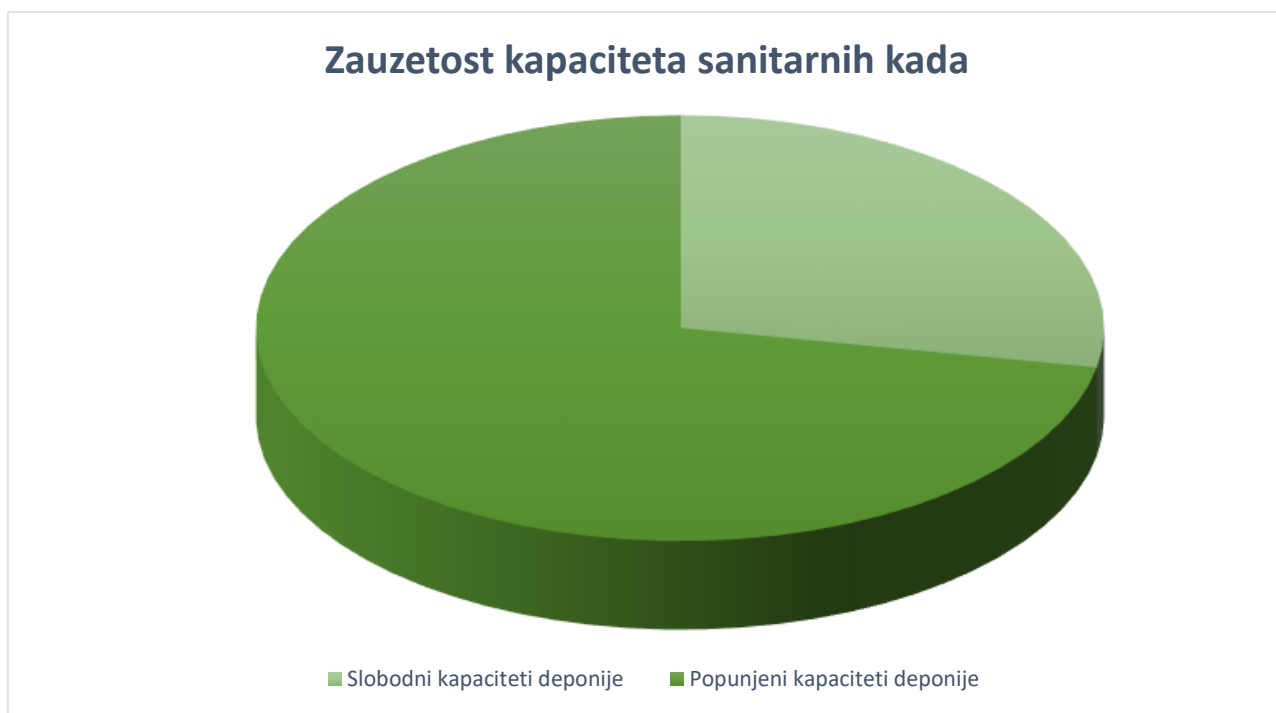
III faza 223.142,66m³;

IV faza 144.685,85m³.

Grafikon 1: Prikaz kapaciteta i rada deponije kroz IV faze izražen u m³

Popunjenost kapaciteta deponije zaključno sa novembrom 2023. godine, nakon 12 godina rada, iznosi preko 850.000 m³, što predstavlja skoro 85% ukupnog predviđenog zapreminskog kapaciteta deponije, koji iznosi 1.056.036,21m³. Kako je sabijanje otpada vršeno mnogo više od projektovanog, do sada je deponovano ukupno preko 947.000 t. Za očekivati je da će ukupni kapaciteti biti popunjeni do kraja 2026. godine, ukoliko dinamika deponovanog otpada bude na nivou prethodnih godina.

Grafikon 2: Prikaz zauzetosti kapaciteta sanitarnih kada izražen u procentima

Imajući u vidu da je životni vijek deponije ozbiljno skraćen, da je iskorišteno preko 85% kapaciteta, s obzirom na to da otpad na Možuri odlažu sve primorske opštine osim Herceg Novog, Društvo će dodatno intenzivirati aktivnosti na proširenju kapaciteta kroz izgradnju novih sanitarnih kada.

IV PLAN BUDUĆIH PRAVACA RAZVOJA SANITARNE DEPONIJE MOŽURA

Planom rada su definisane smjernice koje se odnose na dalji razvoj poslovanja Društva, sa akcentom na širenje kapaciteta deponije i razvoj novih djelatnosti.

Pored bavljenja osnovnom djelatnošću, koja se odnosi na kvalitetno zbrinjavanje komunalnog otpada i izgradnju novih sanitarnih kada, projekat koji će obilježiti 2025. godinu je izgradnja i puštanje u rad elektrane na deponijski bio gas, prve takve vrste u ovom dijelu Balkana. Aktivno će biti nastavljeno sa izradom projektne i tehničke dokumentacije za sve projekte čiju realizaciju planiramo Programom rada. Radiće se na unapređenju saradnje sa inostranim partnerima i apliciranje kod domaćih i inostranih fondova, kako bi se obezbijedilo što više bespovratnih sredstava za realizaciju aktivnosti, sve sa ciljem boljeg upravljanja otpadom.

Planirani projekti i aktivnosti na realizaciji

Izgradnja novih sanitarnih kada

S obzirom da svoj otpad na deponiji „Možura“ odlažu sve primorske opštine osim Herceg Novog, kao i treća lica sa kojima imamo potpisane ugovore, te na činjenicu da je od početka rada deponovano preko 940.000 t, za očekivati je da će ukupni kapaciteti biti popunjeni do kraja 2026. godine, trenutnom dinamikom deponovanja otpada koja je kontinuirana u proteklih par godina rada.

Uzevši u obzir ovakvo stanje, izgradnja novih sanitarnih kada je od ključne važnosti za dalje postojanje deponije i mogućnost za sanitarno odlaganje otpada opštinama primorskog regiona. Menadžment Možure aktivno od 2021. godine radi na stvaranju uslova i obezbjeđivanju finansije podrške za početak izgradnje novih kada.

Izgradnja novih sanitarnih kada na deponiji Možura, predviđena je listom prioriternih projekata Vlade Crne Gore, Državnim planom upravljanja otpadom, Strateškim planom razvoja Opštine Bar i programima rada „Možura“ d.o.o. Bar

Uređena su tri konceptualna rješenja za moguća proširenja kapaciteta Deponije i izgradnju novih sanitarnih kada.

U 2023. godini je urađeno konceptualno rješenje za izgradnju novih sanitarnih kada, geodetski i geomehanički elaborat u dijelu koji se sa jugoistočne strane naslanja na postojeće kade. Konceptualno rješenje je razmatralo dvije opcije: prva - koja bi obuhvatala zemljište u

vlasništvu Možure, otkupljeno tokom 2023. godine, ukupne površine oko 44.430 m² i druga - površinu od 80.000 m², koju bi činilo zemljište Možure i državno zemljište.

Ukoliko se proširenje bude radilo na zemljištu u vlasništvu Možure, predviđeni kapaciteti su dovoljni za narednih 8-10 godina deponovanja otpada. Kako bi se trajno riješilo pitanje deponovanja otpada primorskog regiona za narednih 20 godina, neophodno je opredijeliti i dio državnog zemljišta.

Obezbeđivanjem vlasništva nad zemljištem, stekli su se uslovi da isto bude proglašeno zemljištem od javnog interesa, kako bi se moglo otpočeti sa aktivnostima na izgradnji novih sanitarnih kada.

Trenutno je u proceduri kod Uprave za nekretnine i Ministarstva poljoprivredne predmet za prenamjenu kulture zemljišta, nakon čijih saglasnosti očekujemo donošenje odluke kojom će proširenje sanitarnih kada biti proglašeno projektom od javnog interesa u skladu sa Zakonom.

Ako se uzme u obzir činjenica da je za izradu projekta i građevinske radove potrebno najmanje 24 mjeseca, te da su postojeći kapaciteti dovoljni do kraja 2026. godine, evidentno je, da je ovo zadnji momenat za početak realizacije ključnog ekološkog projekta južnog regiona Crne Gore.

U saradnji sa Ministarstvom ekologije posredstvom PPF-a, u toku je izrada Studije izvodljivosti i Idejnog projekta proširenja kapaciteta deponije Možura koja se finansira iz sredstava Evropske unije u iznosu od 150.000€

Nadležnom Ministarstvu predat je zahtjev za izdavanje Urbanističko-tehničkih uslova za proširenje kapaciteta i realizaciju drugih planiranih projekata. Očekivanja su da će predstavnici nadležnih državnih institucija prepoznati važnost ovog državnog projekta, kao i da će nam dati potrebnu podršku.

Slika 2: Predviđena lokacija za izgradnju novih sanitarnih kada (privatno + državno zemljište)

Izgradnja sistema za dobijanje električne enegrije iz deponijskog gasa

Postrojenje sa sakupljanje, transport i sagorijevanje deponijskog gasa, na Možuri je izgrađeno 2016. godine i od tada je u radu 24h dnevno, 365 dana godišnje. Redovna mjerenja su pokazala da je gas dobrog kvaliteta i da ga ima u dovoljnim količinama, te da se od njega može stvoriti neka nova vrijednost.

U toku 2022. godine, urađena je Studija izvodljivosti za projekat pretvaranja energije biogasa u električnu energiju. Navedene količine ukazale su opravdanost izgradnje elektrane. Na osnovu pokazatelja i parametara iz Studije, aktivno se pristupilo izradi dalje projektne dokumentacije i pribavljanju dozvola kako bi na Možuri izgradili prvu elektranu ovakvog tipa u ovom dijelu Evrope.

Tokom 2023. godine urađen je i projektni zadatak, započeta izrada Glavnog projekta, koji je završen i revidovan u avgustu 2024.godine.

U novembru 2024. godine je završen tender i izabran izvođač radova. Rok za završetak radova je 9 mjeseci od potpisivanja ugovora. Nakon izgradnje slijedi probni period koji određuje CEDIS u skladu sa predviđenim uslovima.

Realizacijom II faze projekta pretvaranja deponijskog gasa u električnu energiju, stvoriće se nova vrijednost u vidu obnovljivog izvora energije, koja ima ekonomsku vrijednost.

Naše društvo je apliciralo i kroz podršku Eko fonda Crne Gore finansirana je izrada i revizija Glavnog projekta elektrane u vrijednosti od 50.000 eura.

Obaveza „Možure“ d.o.o. Bar, je da upravlja deponijom još 30 godina nakon zatvaranja tj. sve dok se bude proizvodio biogas, pa samim tim se stvaraju preduslovi da i nakon zatvaranja

postojeće deponije, preduzeće ostvaruje prihode od isporučene električne energije pretvaranjem energije nastalog biogasa.

S obzirom na aktivnosti koje se odnose na izgradnju novih kada na kojima će se proizoditi nove količine gasa, izgradnja elektrane na Možuri, predstavlja dobru investiciju sa kratkim vremenskim rokom povrata uložениh sredstava i dugim periodom eksploatacije.

Projekat izgradnje elektrane je vrijednosti 1.4 miliona eura, a realizovaće se u saradnji sa Centrom za međunarodnu saradnju Republike Slovenije, koja će kao partner u projektu učestvovati sa nešto oko 50% sredstava. Druga polovina biće finansiranja iz budžeta deponije Možura. Tenderska procedura je završena i izabran je najpovoljniji ponuđač. Elektrana na Možuri će biti puštena u rad tokom 2025. godine kao prva takvog tipa u ovom dijelu Balkana i Evrope.

Slika 3: Postrojenje za sagorijevanje deponijskog gasa na deponiji „Možura“

Slika 4: Predviđena lokacija za izgradnju elektrane na biogas

Kako je to i definisano Programom rada za 2025. godinu, realizacija dva ključna projekta je Izgradnja elektrane na deponijski gas i izrada projektne dokumentacije za proširenje kapaciteta deponije i početak izgradnje novih sanitarnih kada

Paralelno sa najvažnijih ekološkim projektom primorskog regiona, na Možuri će se pored izgradnje sanitarnih kada preduzeti koraci na realizaciji niza važnih ekoloških, infrastrukturnih projekata koji se odnose na:

- Izgradnju Centra za selekciju i kompostiranje

Projekat centra za selekciju, kompostiranje i tretman građevinskog otpada je u fazi Studije izvodljivosti po tenderu Direkcije za javne radove, a na osnovu projektnog zadatka Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Bar, urađen krajem 2015.godine.

Tokom 2019. godine je urađena nova Studija koju je finansirala EU. Predviđena količina otpada koji bi bio selektovan u cjelokupnom postrojenju je 16,67%. U praksi, taj procenat bi bio manji od navedenog u Studiji. Centar za kompostiranje, kao centar za preradu otpada (MBO), nalazio bi se na otvorenom i vršila bi se prerada koja bi proizvodila mnogo negativnog uticaja na širenje neprijatnih mirisa. Takođe, nakon "prerade" cjelokupni otpad od kompostiranja bi se odlagao na Deponiji, što kroz dio za prekrivku, što kroz materijal, koji se vraća u tijelo deponije.

U toku je revizija Studije za dio koji se odnosi na kompostiranje a koja se realizuje u saradnju sa Ministarstvom ekologije, poredstvom PPF- programa kao donacija Evropske unije.

Izgradnja centra za selekciju i kompostiranje je planirana u okviru postojećeg UP Možura a očekivanja su da sredstva budu obezbijeđena u saradnji sa EBRD.

- Izgradnju postrojenja za tretman procjednih voda za nove sanitarne kade

Institut za građevinarstvo "IG" Banja Luka, koji je bio glavni projektant za izgradnju Deponije je uradio Studiju izvodljivosti i izbor najbolje tehnologije za prečišćavanje procjednih voda sa idejnim rješenjem izabrane tehnologije. Na osnovu sprovedenih detaljnih, višekriterijumskih analiza i uporednih ocjena, predloženo je usvajanje postupka reverzne osmoze, (RO) kao najbolje tehnologije za prečišćavanje procjednih voda na Deponiji Možura. S obzirom da su kapaciteti postojeće deponije dovoljni do kraja 2026. godine, izgradnja postrojenja za postojeće kapacitete nije ekonomski isplativa, već se planira paralelno sa izgradnjom novih sanitarnih kada. EBRD je spreman da finansijski podrži izgradnju sistema za nove sanitarne kade koje će biti izgrađene u narednom periodu.

- Izgradnju centra za skupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma

Na prostoru deponije Možura postoji dovoljan prostor na kome je moguće organizovati prijem, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma svih korisnika usluga primorskog regiona. Za te potrebe urađena je bazna studija za sakupljanje, sortiranje, lagerovanje i obradu otpadnih guma. Za tu namjenu na deponiji Možura obezbijedena je površina od 10.000m². Možura je od Agencije za zaštitu životne sredine dobila dozvolu za praradu otpadnih guma. S obzirom da deponija Livade u Podgorici planira izgradnju postrojenja za obradu otpadnih guma, te da ukupne količine otpadnih guma koje se generišu na godišnjem nivou u Crnoj Gori nisu dovoljne za rad jednog centra u punom kapacitetu, intencija je ka tome da Možura bude regionalni centar za prihvatanje otpadnih guma, gdje bi se izvršila primarna obrada guma i lagerovanje do slanja na dalju obradu u prihvatni centar na deponiji Livede ili neki drugi centar van Crne Gore.

-Izgradnju reciklažnog dvorišta

Na područjima opština osnivača deponije, Bara i Ulcinja, iako postoje zakonske mogućnosti, do sada nije došlo do organizovanja reciklažnog dvorišta. S obzirom na djelatnosti kojima se Društvo bavi, kao i slobodnim površinama u zahvatu Urbanističke parcele Možura, smatramo da jedan dio iste treba opredijeliti za reciklažno dvorište. Sistem reciklaže otpada u našoj zemlji nije zaživio u pravom obliku, a građani nemaju najadekvatniji način da otpad odlažu na mjestima za to predviđenim u gradskom jezgru ili prigradskim sredinama. Smatramo da bi postrojanje reciklažnog dvorišta i na Možuri doprinijelo višem stepenu reciklaže otpada u primorskoj regiji.

Realizacija navedenih projekata, prevazilazi finansijske i kadrovske mogućnosti Društva.

Menažment Društva je tokom 2024. godine aktivno vodio razgovore sa predstavnicima EBRD i AFD koji su iskazali spremnost da finansijski podrže paket za realizaciju svih gore navedenih projekata u vrijednosti preko 20 miliona eura.

Uz podršku Opština osnivača i ministarstva Ekologije, očekujemo podršku i drugih državnih institucija prije svega Ministarstva finansija I Vlade Crne Gore.

V OPERATIVNI PLAN RADA

Na sanitarnoj deponiji Možura, čvrsti komunalni otpad se doprema vozilima preduzeća, koja sa Deponijom imaju potpisane ugovore o odlaganju otpada. Vozilo, koje dobije dozvolu za ulaz, odlazi do prijemnog punkta, gdje se vrši identifikacija vozila, vozača i definiše vrsta otpada. Ukoliko se utvrdi da je u vozilu otpad, koji nije predviđen za deponovanje na sanitarnoj deponiji, kako je precizirano Integrisanom dozvolom, vozilo se mora vratiti. Na prijemnom punktu se nalazi elektronska, kolska vaga na kojoj se utvrđuje bruto težina vozila. Nakon vaganja, vozilo sa otpadom upućuje se na sanitarnu kadu i to saobraćajnicom, čija je maksimalna dozvoljena brzina 20 km/h.

Od maja 2024. godine, stvoreni su uslovi da otpad mogu odlagati pravna i fizička lica u skladu sa važećim pravilima i cjenovnikom kojima su definisane vrste otpada koje se mogu odlagati na deponiji Možura.

Zemlja i kamen iz iskopa - 0,50 €/t

Građevinski otpad i otpad od rušenja (cigla, frakcije betona, pločice, keramika, ostali otpad koji nije biorazgradiv - **3,00 €/t**

Zeleni otpad - otpad iz hortikulture, poljoprivrede... - **20,00 €/t**

Kabasti otpad - kauči, dušeci, stolovi, stolice, veš mašine... - **20,00 €/t**

Metal - besplatno

Strogo je zabranjeno odlaganje - miješanog komunalnog otpada, otpada od čišćenja kanalizacija ili drugog biorazgradivog otpad koji nije sadržan ovim cjenovnikom usluga.

Produženjem Integrisane dozvole izdate 15.11.2023.god. br.03-UPI-701/6 uvršteno je i da možemo vršiti obradu: Kabastog otpada, miješanog otpada od rušenja (građevinskog otpada), mješavine pojedinih frakcija betona, cigle, pločica i keramike i obradu guma.

Otvaranjem centra za prijem i obradu građevinskog otpada i otpada od rušenja za opštine Bar i Ulcinj, velikim dijelom je riješeno pitanje i ovih vrsta otpada.

Od maja do novembra 2024. godine građani su deponovali 753,2 t a privredni subjekti 46.488,98 t otpada.

Fizička lica:

1. *Kabasti otpad- 124,1 t,*
2. *Biorazgradivi otpad (zeleni otpad) - 29,54 t.*
3. *Građevinski otpad (mješavine ili pojedine frakcije betona, cigle, pločice i keramika) -430,98 t.*
4. *Zemlja i kamen- 168,44 t.*
5. *Metali- 0,14 t.*

Pravna lica:

1. *Kabasti otpad- 121,1 t.*
2. *Biorazgradivi otpad (zeleni otpad)- 21,52 t.*
3. *Građevinski otpad (mješavine ili pojedine frakcije betona, cigle, pločice i keramika)-286,44 t.*
4. *Zemlja I kamen- 46.051,88 t.*

5. Metali- 3,92 t.

6. Gume- 4,12 t.

Na sanitarnoj kadi se radi ponovna kontrola otpada, pri pražnjenju iz vozila. Nakon istovara, vozilo napušta prostor sanitarne kade do prostora za pranje točkova. Poslije pranja točkova, ponovo dolazi na elektronsku vagu, gdje se vrši mjerenje vozila bez tereta. Na taj se način dobija težina odloženog otpada na sanitarnoj kadi. Za svako vozilo se izdaje otpremnica – tj. potvrda o količini odloženog otpada. Neselektovani otpad se razastire na sanitarnoj kadi buldozerom, a nakon toga, ukoliko se utvrdi da otpad nema dovoljnu vlažnost, kvasi se vodom i kompaktuje specijalnom mašinom- kompaktorom.

Prosječna gustina sabijenog otpada ,koji se dovozi vozilima komunalnih preduzeća je 300-350 kg/m³, a srednja gustina nakon sabijanja kompaktorom predviđena je Glavnim projektom od 800-830 kg/m³.

Tehnologija kompaktovanja je izuzetno važna, kako po debljini sloja koja je optimalna da bude 40-50 cm, tako i po broju prolazaka kompaktora preko komunalnog otpada.

Stepen sabijanja predstavlja kritičan parameter, koji određuje vijek eksploatacije Deponije, zbog čega je neophodna upotreba kompaktora ,čijim se radom postižu veće gustine deponovanog otpada ,a samim tim i ušteda prostora. Dosadašnji način rada pokazao se veoma kvalitetan, za šta su dokaz geodetska mjerenja vršena na deponiji.

Dodavanje otpada vrši se do visine od 3m i nakon toga otpad se prekriva inertnim materijalom. Prekrivanje je potrebno gotovo svakodnevno vršiti. Nakon svakog sloja od 3 m, potrebno je izdizati biotrove za aspiraciju deponijskog biogasa, kao i sekundarne linije gasovoda. Pravilan rad Deponije zahtijeva obezbjeđenje dovoljne količine vode, kako za kvašenje komunalnog otpada tako i za održavanje zelenih površina.

Sopstvenim sredstvima i angažovanjem, Društvo u kontinuitetu vrši ozelenjavanje kako bi oplemenili dio u kome zaposleni svakodnevno borave, što takođe ima bolji vizuelni efekat i pozitivne efekte u dijelu smanjenja širenja neprijatnih mirisa.

Pored ovih ključnih operacija prilikom odlaganja otpada, upravljanje Deponijom podrazumjeva i sljedeće mjere i radnje:

- Održavanje Deponije i saobraćajnica,
- Kontrolu rada sistema za aspiraciju, transport i sagorijevanje biogasa na ekobakliji,
- Kontrolu kvaliteta procjednih voda,
- Kontrolu kvaliteta vazduha, zemljišta i izvorskih voda u blizini deponije,
- Evidenciju o količini i sastavu otpada,
- Evidenciju o količini raspoloživog i upotrijebljenog prekrivnog materijala,
- Vremensku angažovanost opreme i evidenciju održavanja,
- Praćenje troškova deponovanja,
- Bezbednost.

Radno vrijeme je usklađeno sa radom komunalnih preduzeća, koja dovoze otpad na način da se u zimskom periodu prijem otpada vrši od 8⁰⁰ - 20⁰⁰ h, a u toku ljetnje turističke sezone od 7⁰⁰ - 22⁰⁰ h, svih 7 dana u sedmici, kao i u toku državnih i vjerskih praznika tokom cijele godine.

Nakon završetka prijema otpada, na Deponiji je prisutna samo služba obezbjeđenja.

VI OPERATIVNI PROGRAM POSLOVANJA ZA 2025. GODINU

Program poslovanja za 2025. godinu planiran je skladu sa direktivama EU, Zakonom o upravljanju otpadom, Državnim planom upravljanja otpadom i predstavlja nastavak kvalitetnog zbrinjavanja komunalnog otpada primorske regije. Usluge će se pružati komunalnim preduzećima iz Bara i Ulcinja kao matičnim opštinama, shodno potpisanim ugovorima komunalnim preduzećima iz Budve, Tivta, Kotora, preduzeću Hemosan iz Bara i trećim licima privrednim subjektima i fizičkim licima u skladu sa Integrisanom dozvolom i važećim cjenovnikom usluga.

Očekivane količine otpada za prijem i odlaganje ,shodno planu za 2025. godinu iznose 102.000 tona

Planirano je da se u 2025. godini prihvati otpad matičnih opština Bar i Ulcinj u količini od 46.500 tona, po cijeni od 10,00 € po toni, koja se odnosi na Opštine osnivače.

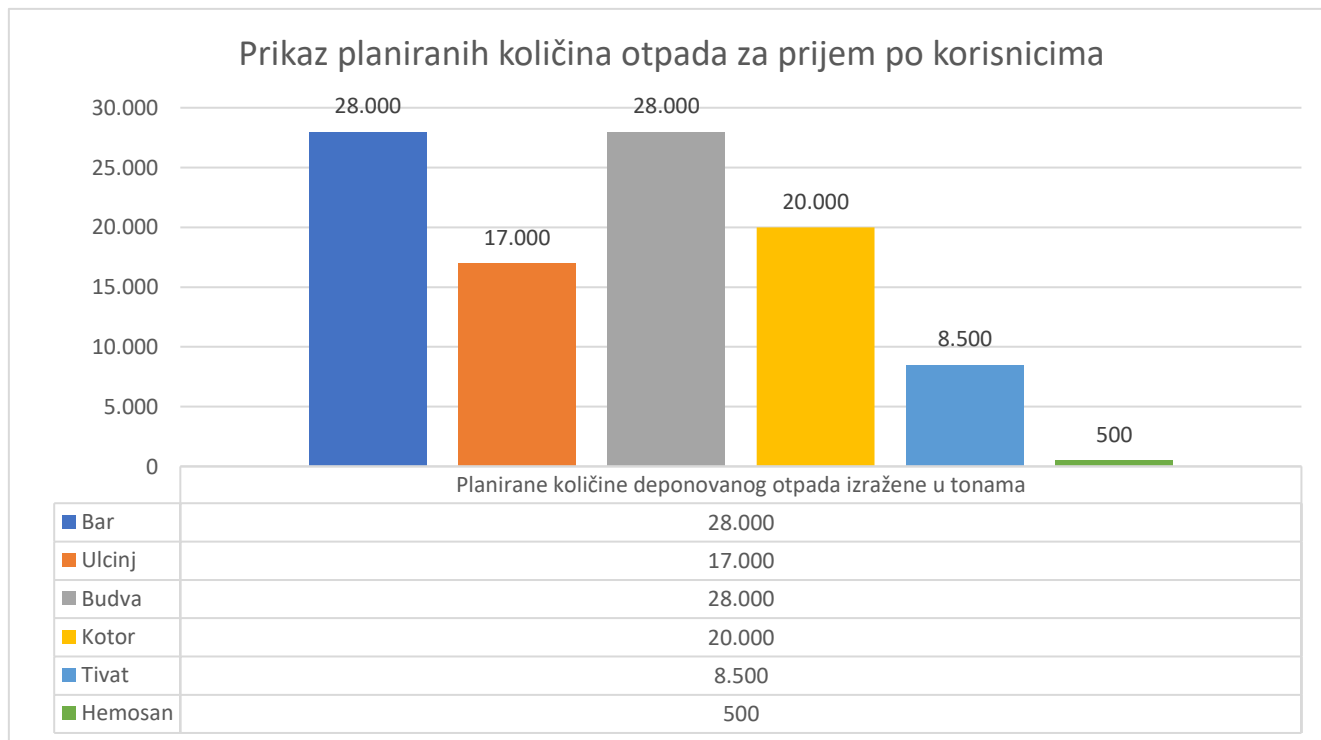
Očekivanje je da se otpad iz opština Budva, Kotor i Tivat dopremi u količini od 57.500 tona, po cijeni od 20,00 € po toni.

Od strane privatnog preduzeća "Hemosan" iz Bara ,očekuje se količina od 1.000 tona, po cijeni od 20,00 € po toni.

Na osnovu deponovanih količina za 7 mjeseci 2024. godine, očekivano je da privredni subjekti u 2025 godini deponuju 45.000 t, a fizička lica 1.500 t nekomunalnog otpada.

Tabela 1: prikaz planiranih količina otpada za prijem po korisnicima

Korisnik	Količine otpada za deponovanje (t)
Doo "Komunalne djelatnosti" Bar	28,000 t
Doo "Komunalne djelatnosti" Ulcinj	17,000 t
Doo "Komunalno" Budva	28,000 t
Doo "Komunalno Kotor"	20,000 t
Doo "Komunalno" Tivat	8,500 t
Doo "Hemosan" Bar	500 t
Ukupna planirana količina	102,000 t

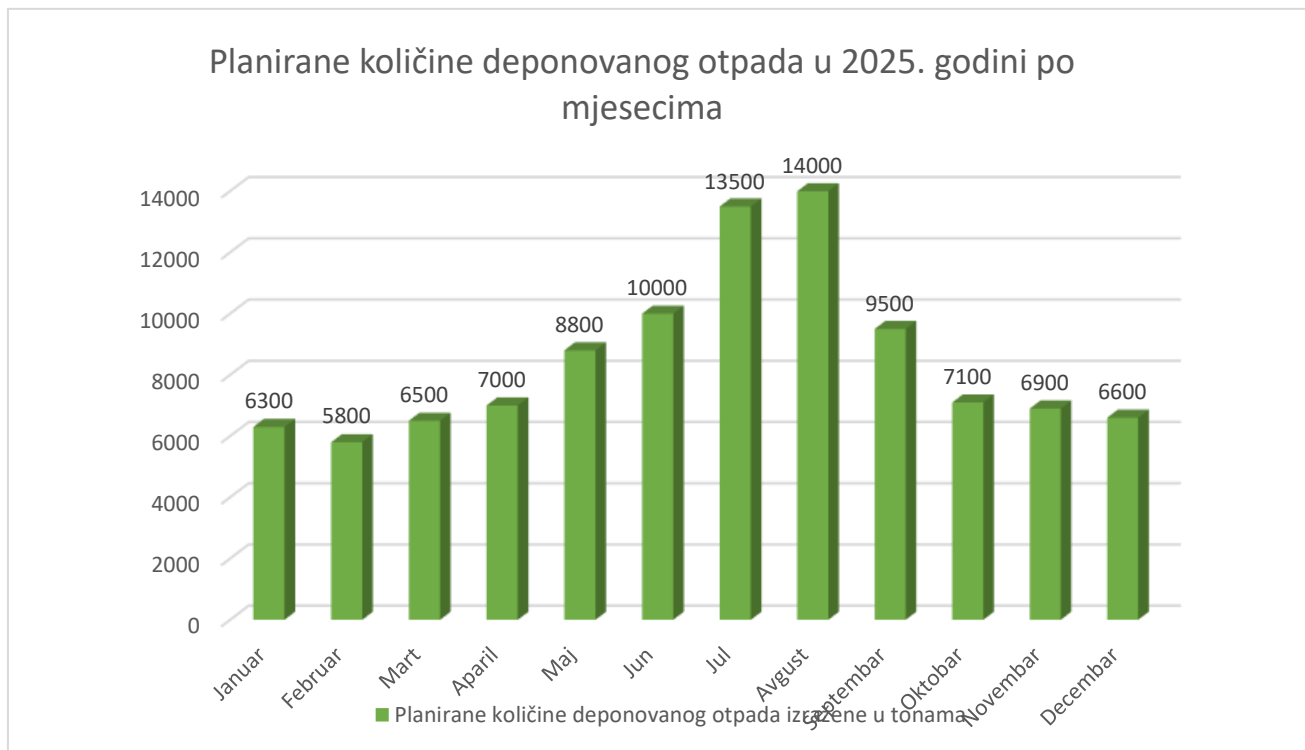

Grafikon 4: Prikaz planiranih količina komunalnog otpada za prijem u 2025. godini po korisnicima

Shodno parametrima iz prethodnih godina, koji se odnose na dinamiku i količine otpada koje su dopremane na Deponiji, sačinjen je Plan prijema otpada po mjesecima.

Tabela 2: prikaz planiranih količina komunalnog otpada za prijem po mjesecima u 2025. godini

Mjeseci	Planirane količine otpada (t)
Januar	6,300
Februar	5,800
Mart	6,500
April	7,000
Maj	8,800
Jun	10,000
Jul	13,500
Avgust	14,000
Septembar	9,500
Oktobar	7,100
Novembar	6,900
Decembar	6,600
UKUPNO:	102,000 t

Grafikon 5: Prikaz planiranih količina komunalnog otpada za prijem u 2025. godini po mjesecima

VII RESURSI “MOŽURA” DOO – MATERIJALNO TEHNIČKA OPREMLJENOST

“Možura” DOO, u svom vlasništvu pored poslovnih prostora, objekata i zemljišta, posjeduje opremu i mehanizaciju neophodnu za rad i funkcionisanje Deponije. Planirano je da se i u toku 2025. godine nastavi sa uvećavanjem imovine društva, na način što ćemo opredijeliti određena sredstva za nabavku dodatne mehanizacije, sredstava za rad, obezbjeđivanju prostora za smještaj zaposlenih i radove na građevinskim objektima na samoj Deponiji.

	OBJEKTI	KOLIČINA
I	Poslovni objekat na Deponiji - površine 100 m²	1
II	Poslovne kancelarije Ul.Rista Lekića – ukupne površine 123 m²	4
III	Ostali objekti	1
1	Montažni objekat (prijemni punkt za ČKO) P= 6 m ²	1
2	Kamionska vaga tip MJ 100A2N 18x3m 60t	1
3	Trafostanica TS 10/0,4KV;1x630 /160 KVA	1
4	Sanitarna kada I	1
5	Sanitarna kada II	1
6	Sanitarna kada III	1
7	Sanitarna kada IV	1
8	Sistem za procjedne i ocjedne vode sa 4 AB bazena	1

9	Laguna- akumulacioni rezervoar V=700m ³	1
10	Rezervoar V=50m ³ za tehničku vodu	2
11	Saobraćajnica širine 7 m (prilazna i unutar deponije)	1
12	Nadzemni AB kanal za popravku sredstava	1
13	Ograda visine 2m oko cijele deponije	1
14	Praonica za točkove vozila i prostor za radionicu	1
15	Buster stanica za snabdijevanje vodom iz rezervoara	1
16	Montažni objekat za smještaj pumpi P=6m ²	1
17	Prilazna saobraćajnica za ČKO	1
	OPREMA I MEHANIZACIJA	KOLIČINA
IV	Oprema	
1	Pumpe za recirkulaciju procjednih voda P=30KW	2
2	Pumpe u laguni za procjedne vode P=1,5KW	3
3	Pumpa za pranje vozila (perač pod pritiskom)	1
4	Agregat SDMO Tip J110K (110kVA,88kW)	1
5	Električni kompresor ABAC p _{max} =10bar	1
V	Mehanizacija	
1	Kompaktor Bomag BC 572 RB (2012)	1
2	Buldozer Shantui SD 13 (2011)	
3	Bager – utovarivač Terex TLB840 (2012)	1
4	Traktor MasFerguson sa prikolicom i cistijernom (2012)	1
5	PMV Škoda Superb (2015)	1
6	PMV Škoda Octavia (2019)	1
7	TMV Dacia Dokker (2015)	1
8	Drobilica za zeleni otpad (2017)	1
9	TMV Peugeot Rifter (2023)	1
10	Bager gusjeničar Hyundai 160LC-7A (2008)	1
11	Buldozer CAT D6N XL (2018)	1
12	Kamion kiper IVECO Eurocargo 140 E 28 (2008)	1
13	Drobilica za kabasti otpad Arjes Impaktor 250 (2020)	1
14	Kompaktor Bomag BC 473 RB3 (2020)	1

Dobra tehnička opremljenost je od velikog značaja za visoko kvalitetan tehnološki proces tretmana otpada. Potreba za ovim sredstvima je posebno izražena u ljetnjim mjesecima kada se količine otpada, koje se deponuju povećavaju i do tri puta u odnosu na zimski period.

VIII FINANSIJSKI PLAN

-Načini i izvori finansiranja preduzeća

- Sopstvena sredstva,
- Učešće opština koje deponuju otpad,
- Donacije i krediti od međunarodnih fondova,
- Komercijalna zaduženja kod poslovnih banaka,
- Mogućnosti po principu javno-privatnog partnerstva.

Važno je naglasiti da „Možura“ DOO, gotovo sva novčana sredstva kojima finansira tekuće izdatke, crpi iz sopstvenih prihoda, a koje ubira od Komunalnih preduzeća i trećih lica kojima pruža usluge.

Redni broj	ELEMENTI	Plan za 2025. godinu (€)
1	2	3
A	UKUPNI PRIHODI	2.190.000,00 €
I	Poslovni prihodi	1.650.000,00 €
II	Finansijski prihodi	- €
III	Ostali prihodi- odloženi prihodi,donacije	540,000.00 €
B	UKUPNI RASHODI (I+II+III)	2.129.536,00 €
I	Poslovni rashodi (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5+1.6+1.7)	2.099.536,00 €
1.1	Materijalni troškovi	504.950,00 €
1.2	Troškovi goriva i energije	170,000.00 €
1.3	Troškovi zarada i drugih ličnih primanja (1.3.1+1.3.2)	860.000.00 €
1.3.1	Bruto zarade	780,000.00 €
1.3.2	Ostala primanja	80.000.00 €
1.4	Troškovi proizvodnih usluga	110.450,00 €
1.5	Troškovi amortizacije	302,156.00 €
1.6	Nematerijalni troškovi	121.980,00 €
1.7	Ostali poslovni troškovi	30.000,00 €
II	Finansijski rashodi (2.1+2.2)	- €
2.1	Rashodi kamata	- €
2.2	Ostali finansijski rashodi	- €
III	Neposlovni i vanredni rashodi (3.1)	30,000.00 €
3.1	Stambene potrebe zaposlenih	30,000.00 €
IV	BRUTO REZULTAT DRUŠTVA (A-B)	60.464,00 €

Tabelarni prikaz finansijskih prihoda i rashoda za 2025. godinu

A. Planirani ukupni godišnji prihodi u 2025. godini

Kao osnova za izradu ukupnih godišnjih prihoda su očekivane količine otpada koje će biti odložene na deponiji u 2025. godini.

A I

Kako je cijena za usluge odlaganja otpada, za matična preduzeća iz Bara i Ulcinja 10 €/t a za ostale korisnike usluga 20 €/t bez PDV-a, dolazi se do ukupno projektovanih poslovnih prihoda u iznosu od **1.650.000,00 €**.

A II

Ostale prihode čine odložena sredstva u iznosu od **230.000,00 €** i donacije od međunarodnih fondova **310.000,00 €**. U proteklom periodu je ostvarena dobra saradnja posredstvom resornog ministarstva i Eko fonda sa međunarodnim partnerima. Društvo je apliciralo za dobijanje bespovratnih sredstava za realizaciju svih razvojnih projekata. Sa ovom praksom će se nastaviti kako u 2025. godini tako i u narednim godinama poslovanja.

Kao jedan od pravaca budućeg djelovanja, biće preduzimane aktivnosti koje će voditi ka donošenju odluke, kojom bi se na računima za otpad posebno izdvojila stavka za deponovanje otpada, čiju bi naplatu vršilo naše preduzeće. Na ovakav način bi se rasteretila poslovanja komunalnih preduzeća Opština osnivača Bara i Ulcinja, a ujedno bi „Možura“ bila u mogućnosti da ostvari bolju naplatu svojih potraživanja s obrizom da je isplata obaveza koje ova dva komunalna preduzeća imaju prema našoj firmi na niskom nivou u dužem vremenskom intervalu tj. od početka rada deponije.

B. Planirani ukupni godišnji rashodi u 2025. godini

Rashodi su planirani kao poslovni, finansijski, neposlovni, vanredni i ukupno iznose **2.095.536,00 €** a odnose se na:

I

U poslovne rashode spadaju rashodi nabavke materijala i robe, troškovi goriva i energije, troškovi zarade i drugih ličnih primanja, troškovi proizvodnih usluga, nematerijalni i drugi poslovni troškovi ukupno iznose **2.065.536,00 €**.

B 1.1

Rashodi direktnog materijala i robe iznose ukupno **504.950,00 €** a obuhvataju sljedeće: alat i sitan inventar, nabavku guma za građevinske i transportne mašine i motorna vozila, kancelarijski materijal, nabavku računara i štampača, nabavku sredstava za higijenu, djelova za adaptaciju objekata na deponiju, rezervnih djelova za elektro-mašinsku opremu, nabavku HTZ opreme, rezervnih djelova za mehanizaciju, sistema za navodnjavanje, cijevi i crijeva za procjedne vode, nabavku materijala i opreme za sistem deponijskog gasa, nabavku opreme za čuvanje, obradu i zaštitu podataka kao i video nadzor (IT Sektor), namještaja za garderobu radnika i dr.

B. 1.2.

Troškovi goriva i električne energije u iznosu od **170.000,00 €**.

B 1.3

Troškovi zarada i drugih ličnih primanja planirani su u iznosu od **860.000,00 €** računajući bruto zarade zaposlenih i članova Odbora direktora, kao i ostala primanja.

B 1.4

Troškovi proizvodnih usluga su planirani u iznosu od **110.450,00 €**.

U te troškove spadaju nabavke koje će biti detaljnije opisane u Planu javnih nabavki a sadrže: održavanje sanitarnih kada, održavanje prostora deponije (zaštitna mreža, putevi, odvodni kanali...), troškove iznajmljivanja radnih mašina i kamiona, održavanje i servis Eko baklje, održavanje i servis vodovodne i hidrantske mreže, održavanje i servis mreže deponijskog gasa, održavanje i servis građevinskih mašina i vozila i dr.

B. 1.5

Troškovi amortizacije su procijenjeni na iznos od **302.156,00 €**, shodno procjeni imovine društva.

B 1.6

Nematerijalni troškovi su planirani u iznosu od **121.980,00 €** a sastoje se od: izrade elaborata za projekte izgradnje novih sanitarnih kada, pripremu tenderske dokumentacije za realizaciju, izradu studija i elaborata, stručnog nadzora i konsultantskih usluga za projekat izgradnje i puštanja u rad energane, održavanja web sajta, raznih vrsta održavanja sredstava i opreme, periodičnih ljekarskih pregleda zaposlenih, usluga štampe, osiguranja zaposlenih i obaveznom osiguranju, registracije i osiguranja vozila, osiguranja imovine, osposobljavanja zaposlenih za bezbjedan rad, revizije projekata, revizije završnog računa i sl.

B 1.7

Ostali poslovni troškovi su planirani u iznosu **30.000,00 €** u koje spada monitoring parametara životne sredine, geodetski radovi i dr.

III Finansijski, neposlovni i vanredni rashodi su planirani u iznosu od **30.000,00 €**, a uključuju sredstva predviđena za rješavanje stambenih pitanja radnika.

Planirane investicije:

Društvo u narednoj godini predviđa završetak izgradnje postrojenja za pretvaranje biogasa u električnu energiju. Procijenjena vrijednost preostalih sredstava za realizaciju projekta je 560.000,00€.

U narednoj godini će takođe biti značajno intenzivirane aktivnosti na izgradnji novih sanitarnih kada. Imajući u vidu da je sveobuhvatnim projektom uz izgradnju novih kada predviđena i izgradnja centra za selekciju i kompostiranje, kao i nabavka nove mehanizacije, procijenjena vrijednost potrebna za realizaciju ovog projekta je cca 20 miliona eura. Kako ovaj iznos značajno prevazilazi finansijske mogućnosti Društva, apliciralo se kod EBRD u cilju dobijanja potrebnih sredstava. S obzirom na to da se radi o projektu koji je od izuzetnog značaja, ne samo za naše Društvo, već i za opštine Bar i Ulcinj, odnosno cijeli primorski region, Društvo će i slučaju negativnog ishoda kada je u pitanju EBRD finansiranje preduzimati sve raspoložive radnje kako bi se projekat proširenja deponije realizovao, računajući na maksimalnu podršku

opština osnivača, kao i Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Vlade Crne Gore.

U 2025. godini planira se i nabavka novog kamiona-kipera, kao i bagera-gusjeničara. Nabavku ovih mašina Društvo će financirati iz sopstvenih sredstava.

IV Društvo planira dobit u 2025.godini u iznosu od 60.464,00 €

IX PRAVCI BUDUĆIH DJELOVANJA - MISIJA, VIZIJA I CILJEVI

Rad preduzeća "Možura" DOO, se prije svega odnosi na zaštitu životne sredine i prostora, pravilnim i kontrolisanim odlaganjem otpada, uz poštovanje svih propisa ,koji su usklađeni sa zakonima i tekovinama Evropske unije o očuvanju okoline.

Menadžment preduzeća i svi zaposleni, su u proteklim godinama ulagali značajne napore kako bi Deponija radila i razvijala se u pravcima, koji za cilj imaju kvalitetnije procese rada i bolje zbrinjavanje otpada više vrsta otpada.

Tokom proteklih godina, ostvarena je izuzetno dobra saradnja sa domaćim i inostranim fondovima kada je riječ o podršci za realizaciju projekata. Društvo je apliciralo sa više projekata od kojih su neki u završnoj fazi realizacije i očekujemo da budu završeni krajem 2024. ili tokom 2025. godine. Prije svega očekujemo donaciju kombinovane mašine posredstvom Opštine Ulcinj i izgradnju Elektrane za koju će 50% sredstava biti donirano od strane CMSR. Sredstva koja bi društvo trebalo da prihoduje kroz međunarodnu saradnju veoma su značajna i obezbjeđuju dalji razvoj deponije Možura. Tokom 2025. godine očekujemo da bude realizovana saradnja sa EBRD kroz koju bi trebalo da bude generisano preko 20 miliona eura od kojih bi dio bio GRANT, za realizaciju razvojnih projekata Društva.

Usled povećanja cijena naftnih derivata na tržištu, a s obzirom na činjenicu da najveći troškovi za rad na Deponiji upravo predstavlja angažovanje teških mašina - kompaktora, bagera, buldozera i drugih, kao i povećanjem cijena svih usluga i roba i već započetim razvojnim projektima, neophodno bi bilo razmišljati o povećanju cijena za usluge deponovanja otpada u nekom narednom periodu tokom 2025. godine. S obzirom na činjenicu da naše Društvo deponovanje 1 tone otpada košta oko 14.00 €, ekonomski je neopravdano poslovanje po trenutnom cjenovniku koji se nije mijenjao od početka rada Deponije.

Podsjećanja radi, na Deponiji „Možura“ cijena deponovanja otpada za Opštine osnivače je 10,00€/t dok je za druge Opštine i treća lica 20,00€/t. Poređenja radi, zvanična cijena za tonu deponovanog otpada na deponiji „Livade“ u Podgorici je 36,00 € dok je u susjednim zemljama EU ta cifra značajno veća.

Pravilnim odlaganjem i tretmanom otpada, koji se odlaže na deponiji "Možura", anuliraju se moguće posljedice od zagađenja vazduha, voda i okolnog zemljišta, a sve u skladu sa zakonom predviđenim referentnim vrijednostima.

U 2025. godini u rad će biti pušteno postrojenje za dobijanje električne energije iz otpada, čija je vrijednost oko 1,4 miliona eura.

Deponija Možura će biti prva na ovom dijelu Balkana koja će imati elektranu za dobijanje električne energije iz otpada.

Upoznavanje sa načinima i tehnologijama rada drugih razvijenijih Deponija, predstavlja dodatni podstrek za dalji razvoj, primjenu novih i unapređivanje postojećih metoda rada.

Misija poslovanja preduzeća će kako u 2025. godini, tako i narednim godinama će biti zaštita životne sredine i stvaranje zdravijeg životnog okruženja, kroz savremen ekološki tretman otpada i budući razvoj Društva, kroz realizovanje novih djelatnosti u tokom 2025. godine, misleći prvenstveno na proizvodnju električne energije iz otpada.

Menadžement preduzeća u 2025. godini planira nastavak usavršavanja znanja zaposlenih.

Ukoliko budu održavani domaći i međunarodni skupovi i sajmovi na temu ekologije, zaštite životne sredine, tretmana otpada, Možura će uzeti učešće kako bi usavršila znanja zaposlenih, sa ciljem kvalitetnijeg rada i poslovanja Deponije u narednim godinama.

Očekujemo da planirani projekti budu uvršteni u Prostroni plan Crne Gore do 2040. godine i Prostorno-urbanistički plan Bara u skladu sa sugestijama koje je naše Društvo blagovremeno dostavilo obrađivačima ovih dokumenata.

U toku 2024. godine aktivno se radilo na pripremi dokumentacije za realizaciju budućih projekata.

Od strane Agencije za zaštitu životne sredine, dobijena je dozvola da obradu otpadnih guma, građevinskog otpada i otpada od rušenja. Postrojenja za obradu građevinskog otpada i otpada od rušenja počelo je sa radom od maja 2024. godine.

Poseban akcenat biće stavljen na izradu projektne dokumentacije i nastavak saradnje sa međunarodnim institucijama u cilju dobijanja finansijske podrške za dalji razvoj preduzeća. Društvo će aplicirati posredno ili neposredno kod raznih inostranih i domaćih fondova, kako bi se obezbijedila podrška za dalji razvoj.

Cilj poslovanja Možure je nastavak kvalitetnog tretmana otpada i tokom 2025 godine. Širenje kapaciteta i izgradnja novih sanitarnih kada ostaje prioritetni projekat, kako bi se pitanje deponovanja otpada primorskog regiona riješilo za narednih 8 – 10 godina.

X ZAKLJUČAK

Društvo će u i 2025. godini, nastaviti sa povjerenim poslovima koji se odnose na pravilan, sanitarno ispravan i prije svega ekološki tretman odlaganja komunalnog otpada, adekvatnim zbrinjavanjem u sanitarnim kadama.

Planom javnih nabavki za 2025. godinu, jasno su definisane i sistematizovane sve potrebe Društva za uspješno poslovanje u 2025. godini.

Akcentat će biti stavljen na daljem, ubrzanom razvoju kapaciteta preduzeća, realizaciji započetih projekata zaštiti životne sredine, i nastavku uspješnog poslovanja. Biće preduzeti svi koraci koji se odnose na realizaciju ovih projekata.

Pored ambicija menadžmenta, koje se odnose na razvoj, aktivnosti će biti usmjerene i na regulisanje duga od matičnih preduzeća, nastavku kontinuirane saradnje sa nadležnim Ministarstvom i Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine, Eko fondom i drugim Vladinim i nevladinim organizacijama, inostranim partnerima, građanima i svim zainteresovanim subjektima i pojedincima, koji za cilj imaju podizanje svijesti o važnosti zaštite životne sredine.

Izvršni direktor
Sana Arabelović